

KRZYSZTOF KASPRZAK, BEATA RASZKA

Zakład Zagospodarowania Turystycznego AWF w Poznaniu

ul. Rybaki 19, 61-884 Poznań

e-mail: kasprzakjk@poczta.onet.pl, beata_ra@poczta.onet.pl

KONKURS NA TEMAT DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO OBSZARÓW WIEJSKICH W WIELKOPOLSCE

Artykuł prezentuje zasady organizacji i wyniki konkursu dotyczącego działań proekologicznych i prokulturowych w ramach strategii rozwoju obszarów wiejskich województwa wielkopolskiego. Celem konkursu jest pobudzanie, wyszukiwanie i promowanie inicjatyw lokalnych, które mogłyby być upowszechnione i wykorzystane w różnych społecznościach. Konkurs ma wspierać inicjatywy i działania społeczne jako czynnik wspomagający realizację zadań społeczno-gospodarczych i kulturalnych realizowanych głównie przez samorządy.

Słowa kluczowe: rozwój zrównoważony, edukacja ekologiczna, dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe, obszary wiejskie

I. WSTĘP

Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju Polska 2025 [5] zwraca uwagę na rolę edukacji, rozumianej szerzej niż tylko jako system szkolny. Konieczne jest także propagowanie działań w różnych organizacjach pozarządowych na rzecz wspólnego dobra społeczności lokalnych oraz zintensyfikowanie działań na rzecz rozwoju różnych form edukacji ekologicznej. Edukacja ekologiczna jest środkiem przygotowującym obywateli i społeczności do partycypacji w ochronie środowiska i rozwoju zrównoważonym, jako świadomych ekologicznie uczestników życia społecznego i politycznego, świadomych ekologicznie konsumentów, turystów, pracowników. Obywatele i społeczności mają zapewnione prawo partycypacji w decyzjach dotyczących środowiska w otoczeniu ich miejsca zamieszkania i prawo do informacji o stanie środowiska. Umożliwi ona także wykształcenie proekologicznego modelu konsumpcji w rozwijającym się społeczeństwie obywatelskim, będącym ważnym potencjałem, który powinien być rozwinięty i w większym stopniu wykorzystany na rzecz rozwoju regionów. O konkurencyjności mieszkańców regionu decydują bowiem nie tylko ich kwalifikacje, aktywność gospodarcza, warunki życia, czy dostęp do usług i infrastruktury. Ważny jest

*Pracę recenzowała: prof. UR, dr hab. Joanna Kostecka, Uniwersytet Rzeszowski

także wyznawany system wartości, utrwalający spójność społeczną, której podstawą jest świadomość narodowa i regionalna, tożsamość kulturalna oraz samoorganizacja społeczna, tworząca kapitał społeczny. Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego realizowana winna być nie tylko przez wzmocnienie świadomości regionalnej i narodowej, tworzenie i wsparcie form samoorganizacji społecznej, wzmocnienie partnerstwa administracji z mieszkańcami i promocję aktywności lokalnej i komunikacji społecznej, ale także przez wsparcie edukacji obywatelskiej [5].

II. CELE EDUKACJI EKOLOGICZNEJ

Jednym z podstawowych warunków realizacji II Polityki Ekologicznej Państwa [3,4,7] jest edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju, której cele to [8]:

- a) kształtowanie pełnej świadomości i budzenie zainteresowania społeczeństwa wzajemnie powiązanymi kwestiami ekonomicznymi, społecznymi, politycznymi i ekologicznymi;
- b) umożliwienie każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych dla poprawy stanu środowiska;
- c) tworzenie nowych wzorców zachowań, kształtowanie postaw, wartości i przekonań jednostek, grup i społeczeństw, uwzględniających troskę o jakość środowiska.

Ich pełna realizacja wymaga:

- a) wprowadzenia elementów edukacji ekologicznej do wszystkich sfer życia społecznego, respektując i wykorzystując wartości kulturowe, etyczne i religijne;
- b) zapewnienia dostępu społeczeństwa do informacji o stanie środowiska przyrodniczego i edukacji ekologicznej;
- c) uznania, że edukacja ekologiczna jest podstawowym warunkiem zmiany konsumpcyjnego modelu społeczeństwa;
- d) wdrożenia edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej na wszystkich stopniach edukacji formalnej i nieformalnej.

Edukacja ekologiczna umożliwia kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa regionów, a programy edukacji ekologicznej uwzględniające bieżące potrzeby społeczności lokalnej wyraźnie wpływają na integrację działań środowiskowych. Wzrastającą rolę w edukacji ekologicznej zajmują obecnie administracja samorządowa oraz formalne i nieformalne grupy lokalne, wspierające ład przestrzenny, tożsamość kulturową i jej spuściznę, prezentujące rozwiązania oryginalne, specyficzne dla danego regionu, zgodne z zasadami trwałego i zrównoważonego rozwoju.

III. KONKURS – CELE, ZASADY, REZULTATY

Do podstawowych zadań instytucji zajmujących się ochroną środowiska w województwie wielkopolskim należy m.in. podejmowanie i wspieranie działań mających na celu kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa. Dotyczy to głównie gromadzenia, opracowywania i przekazywania informacji o stanie środowiska, prowadzenia szkoleń zawodowych w zakresie prawa, zarządzania, technik ochrony środowiska, zagospodarowania przestrzennego, źródeł finansowania ochrony środowiska, rozwijania działalności wydawniczej materiałów posiadających walory edukacyjne oraz organizowania kampanii informacyjno-edukacyjnych. Dla realizacji tych celów wojewódzkie służby ochrony środowiska wspomagają prowadzenie edukacji ekologicznej przez samorządy, lokalne organizacje pozarządowe i grupy obywatelskie oraz upowszechniają informacje o podejmowanych akcjach, kampaniach i działaniach na rzecz

aktywnej ochrony środowiska w województwie, regionie, Polsce i na świecie. Szczególnie ważna jest edukacja ekologiczna w samorządach, bowiem decyzje podejmowane na szczeblu lokalnym oddziałują bezpośrednio na środowisko człowieka w miejscu jego zamieszkania.

Umacnianie samorządności związane jest także z odpowiedzialnością samorządu terytorialnego za sprawy ochrony środowiska i edukacji środowiskowej. Na samorządach spoczywa również obowiązek określania celów i form tej edukacji, uwzględniających specyfikę regionu, lokalną tożsamość i tradycje kulturową [8]. Lokalne inicjatywy obywatelskie łączą się w tym zakresie z programami regionalnymi, krajowymi i europejskimi. Dla ich upowszechnienia duże znaczenie mają konkursy, ukazujące m.in. stopień zaangażowania społeczeństwa w lokalne rozwiązywanie problemów edukacyjnych, organizacyjnych i inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska. Dobrym przykładem takiego podejścia jest organizowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu konkurs pt. *„Działania proekologiczne i prokulturowe w ramach strategii rozwoju obszarów wiejskich”*. Jego celem jest pobudzanie, wyszukiwanie i promowanie inicjatyw lokalnych (gminnych, powiatowych), które mogłyby być upowszechnione i wykorzystane w różnych społecznościach. Konkurs przeznaczony jest dla miast, gmin i powiatów oraz podległych im instytucji, a także podmiotów gospodarczych. Ma wspierać inicjatywy i działania społeczne jako czynnik wspomagający realizację zadań społeczno-gospodarczych i kulturalnych realizowanych przez samorządy miejskie, gminne i powiatowe województwa wielkopolskiego [9].

Założono, że biorący udział w konkursie projekt powinien być wdrożony w praktyce przynajmniej w skali pilotażowej lub być gotowy do realizacji w każdej chwili oraz wskazywać, że zamierzone cele projektu, przynajmniej w części, zostały osiągnięte. Powinien podkreślać także społeczny sposób jego realizacji (ewentualnie przy minimalnym wsparciu finansowym ze strony samorządu) oraz wskazywać na wymierne korzyści które przyniesie po zrealizowaniu członkom społeczności lokalnych. Podstawowe kryteria oceny projektu to jego innowacyjność, skuteczność w rozwiązywaniu podjętej inicjatywy oraz możliwość efektywnego i twórczego upowszechnienia w innych miastach, gminach i powiatach. Zgłoszone i zrealizowane projekty ocenia Kapituła Konkursu w skład której wchodzi przedstawiciele Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z Komisji Gospodarki, Planowania Przestrzennego i Infrastruktury Technicznej, Komisji Strategii Rozwoju Regionalnego i Współpracy Międzynarodowej oraz Komisji Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego oraz laureaci pierwszych miejsc konkursu z dwóch poprzednich lat. Wszystkie zgłoszone projekty poddawane są dokładnej analizie na podstawie sprawozdań z ich realizacji oraz w oparciu o wizje terenowe, których dokonuje Zespół Sędziów Sprawozdawców, kierując się kryteriami ocen zawartych w Regulaminie Konkursu. Regulamin, skład osobowy Kapituły Konkursu oraz Zespołu Sędziów Sprawozdawców ustala Zarząd Województwa. Obsługę administracyjno-techniczną Konkursu prowadzi Departament Środowiska przy udziale Departamentu Rolnictwa, Geodezji i Kartografii [9].

Nagrody fundowane są ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej¹ oraz terenowego Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych² w województwie wielkopolskim, zgodnie z zasadami obowiązującymi w zakresie gospodarowania tymi funduszami. Pierwszy z nich jest funduszem celowym

¹ Przepisy regulujące tworzenie i funkcjonowanie funduszy celowych wykorzystywanych na przedsięwzięcia ochrony środowiska i gospodarki wodnej określają art. 400-421 Prawa ochrony środowiska [14].

² Przepisy regulujące tworzenie i funkcjonowanie centralnego i terenowych Funduszy Ochrony Gruntów Rolnych określają art. 23-25 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych [13].

wykorzystywanym wyłącznie na przedsięwzięcia ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasad zrównoważonego rozwoju, tworzonym z opłat za korzystanie ze środowiska przyrodniczego i administracyjnych kar pieniężnych za naruszanie zasad jego ochrony. Środki drugiego funduszu celowego przeznaczone są na szeroko rozumianą ochronę i poprawę jakości gruntów rolnych. W latach 2000-2005 ze środków obu funduszy na pieniężne nagrody wszystkich edycji konkursu wydatkowano następujące kwoty (w zł):

Edycja	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych w woj. wielkopolskim
I/2000	60 000,-	50 000,-
II/2001	60 000,-	80 000,-
III/2002	80 000,-	80 000,-
IV/2003	100 000,-	80 000,-
V/2004	150 000,-	100 000,-
VI/2005	160 000,-	150 000,-
Razem:	610 000,-	540 000,-

Łącznie na nagrody pieniężne przyznane uczestnikom konkursu ze środków funduszy celowych we wszystkich edycjach przeznaczono jak dotąd 1150 tys. zł. (w tym 53% to środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej).

Nagrody fundowane są także z własnych środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego (nagrody rzeczowe: cyfrowe aparaty fotograficzne SAMSUNG DIGIMAX 360, książki); przyznawane są także wyróżnienia (połączone z nagrodami rzeczowymi) oraz podziękowania za udział w konkursie. W jednym przypadku nagrodę ufundował sponsor niezależny (Wielkopolska Spółdzielnia „Rolnik” w Poznaniu). Tylko dwukrotnie przyznano wyróżnienia specjalne (III i IV edycja). Udział poszczególnych rodzajów nagród we wszystkich edycjach konkursu był następujący:

Edycja	liczba jednostek biorących udział w konkursie	liczba zgłoszonych projektów	Nagrody, wyróżnienia, podziękowania
I/2000	22	25	6 pieniężnych, 1 specjalna, 8 wyróżnień, 7 podziękowań
II/2001	30	31	12 pieniężnych
III/2002	38	49	13 pieniężnych, 14 wyróżnień, 1 wyróżnienie specjalne, 14 podziękowań
IV/2003	32	32	10 pieniężnych, 8 rzeczowych, 1 wyróżnienie specjalne, 13 podziękowań
V/2004	59	69	21 pieniężnych, 11 rzeczowych, 33 podziękowania
VI/2005	79	99	22 pieniężne, 8 rzeczowych, 50 podziękowań

W pracy wykorzystano materiały Departamentu Środowiska Wielkopolskiego Urzędu Marszałkowskiego w Poznaniu

W latach 2000-2005 odbyło się 6 edycji konkursu, w których łącznie zgłoszono 305 projektów. Dotyczyły one głównie zagadnień ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, poprawy stanu krajobrazu, różnych form edukacji ekologicznej, turystyki i rekreacji oraz gospodarki komunalnej (w tym gospodarka ściekowa i odpadowa, odzysk surowców wtórnych, alternatywne źródła energii).

Celem pierwszej edycji w 2000 r. było głównie wdrożenie konkursu pod względem merytorycznym i organizacyjnym. Kapituła konkursu dokonała w tej edycji podziału nagród bez przyznania poszczególnych miejsc w wyróżnionych kategoriach (edukacyjnej, kulturowej, gospodarczej):

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Wieleniu Samorządowa SP w Górnych Gradach 44 Drużyna Harcerska „Strażnicy Przyrody”	kategoria edukacyjna <i>Edukacja teatralna wsi - Wędrowki Doliną Notec* i Rozwój projektu Tropem Żurawi celem utworzenia Szkolnego Ośrodka Edukacji Ekologicznej Tropem Żurawi</i>
Urząd Gminy w Wierzbinku Urząd Miejski w Wolsztynie	kategoria gospodarcza <i>Targi wierzby i wikliny SALIX - Stragan Gminy Wierzbiniek* Kompleksowe uporządkowanie gospodarki odpadowej na terenie gminy Wolsztyn. Wprowadzenie programu pilotażowego; segregacja odpadów u źródła</i>
Teodozja Ratajczak – Zespół Szkół Rolniczych w Nietążkowie Muzeum „Zespół Pałacowo-Parkowy” w Dobrzycy	kategoria kulturowa <i>Edukacja proekologiczna wsi, obchody świąt ekologicznych oraz dziedzictwo twórczości ludowej Park Kulturowy Bononia - powrót do piękna</i>

* Nagrody ufundowane przez WFOŚiGW, w wysokości 20 tys. i 30 tys. zł; pozostałe przez terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych woj. wielkopolskiego w wysokości 10 tys., 15 tys. i 20 tys. zł,

Wyróżnienia otrzymały następujące jednostki i projekty:

Urząd Miasta i Gminy Ostroróg Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości w Śremie Urząd Gminy w Dobrzycy	<i>Recykling puszek aluminiowej Oznakowanie atrakcji przyrodniczych i architektonicznych na terenie unii GMRŚ Ochrona i restrukturyzacja pasów śródpolnych- wiatrochronnych; Selektywna zbiórka odpadów na terenie gminy Dobrzyca; Piękna zieleń naszej gminy Pilotażowy program agroturystyczny – „Dolina Dzierżazna 99” Poprawa estetyki wsi i zagród wiejskich przez nasadzenie drzew i krzewów Użytek ekologiczny Antal Obszary chronionego krajobrazu w ciągu ekologicznym Samicy Kierskiej Edukacja ekologiczna szansą dla środowiska i rozwoju Gminy Gizałki</i>
Urząd Miasta i Gminy we Wieleniu Rada Sołecka wsi Kołacin	
Urząd Gminy w Kobylej Górze Urząd Gminy w Rokietnicy	
Urząd Gminy w Gizałkach	

Wyróżnienie specjalne, nagrodę pieniężną (2 tys. zł) ufundowaną przez sponsora - Wielkopolską Spółdzielnię „Rolnik”, przyznano Eleonorze Mikołajczak - autorce książki „Przyroda ziemi wolsztyńskiej”. Także w drugiej edycji konkursu w 2001 r. nagrody pieniężne przyznawane były w trzech kategoriach:

Zespół Szkół Zawodowych Przemysłu Spożywczego w Krajence Szkola Podstawowa w Sokółkach Krotoszyński Ośrodek Kultury w Krotoszynie Gmina Duszniki	kategoria edukacyjna <i>Kuźnia ekologów- szkoła jako źródło proekologicznych postaw mieszkańców gminy Spacerkiem po okolicy* VI Ogólnopolski Festiwal Dzieci o tematyce ekologicznej* Akcje proekologiczne w gminie</i>
Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Jastrowiu Szkola Podstawowa w Dziadowicach	kategoria kulturowa <i>Proekologiczne i prokulturowe działania świetlic wiejskich* Folklor naszej okolicy „Żyję w czystym i zdrowym środowisku, które nie ma dla mnie tajemnic”* Konkurs wiedzy o Ziemi Złotowskiej* Piękna wieś – ukwiecone zagrody Piękna zieleń naszej gminy</i>
Muzeum Ziemi Złotowskiej w Złotowie Gmina Dopiewo Gmina Dobrzyca	kategoria gospodarcza <i>Energia odnawialna Edukacja, kultura; ekologia na terenie wsi Ruda, Bagdad, System gospodarki odpadami zawierającymi unikalne na skalę kraju ekonomiczne mechanizmy stymulujące do segregacji „u źródła” surowców wtórnych, obejmujący wszystkich mieszkańców</i>
Gmina Baranów Gmina Wyrzysk Gmina Mieleszyn	

W konkursie w 2002 r. nagrody przyznano kolejnym jednostkom i projektom:

I miejsce	
Towarzystwo Wyrzyska Kolejka Powiatowa Białosłowie	<i>Reaktywowanie kolejki wąskotorowej w Białosłowie</i>
Nadleśnictwo Okonek,	<i>Leśna ścieżka dydaktyczna „W dolinie Pięciu Rzek”*</i>
II miejsce	
Urząd Gminy Gizałki	<i>Dni Europy Zjednoczonej - festyn Nocy Świętojańskiej</i>
Urząd Gminy Baranów	<i>Turniej wiedzy o gminie*</i>
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Rydzynie	<i>Regionalny konkurs wiedzy ekologicznej o tytuł „Młody przyjaciel środowiska”*</i>
III miejsce	
Urząd Gminy Czarnków	<i>Powrót do przyszłości- samorząd gminy Czarnków wobec przygotowania społeczności lokalnej dopełnienia nowych ról na wsi</i>
Urząd Gminy Bralin	<i>Ogrzewanie kompleksu szkolnego w Bralinie odnawialnymi źródłami ciepła</i>
Urząd Gminy Kaźmierz	<i>Aktywizacja mieszkańców gminy Kaźmierz w kultywowaniu tradycji, lokalnych zwyczajów i sztuki ludowej</i>
Urząd Gminy Gizałki	<i>Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Białobłotach – szkoły przyjazne uczniom, środowisku kulturowemu i przyrodniczemu*</i>
Urząd Gminy w Miasteczku Krajeńskim,	<i>Biesiada Krajeńska*</i>
Gminny Domu Kultury w Miasteczku Krajeńskie	
Gimnazjum w Wieleniu	<i>Czysta i zielona gmina*</i>
Urząd Gminy Lipka	<i>Lipka znana i nieznana*</i>
Urząd Gminy Rzgów	<i>Edukacja proekologiczna wśród dzieci i młodzieży szkolnej*</i>
* Nagrody ufundowane przez WFOŚiGW w wys. 20 tys. (I) , 10tys, 15 tys. (II) i 7 tys. zł., pozostałe przez terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych woj. wielkopolskiego w wys. 30 tys. (I), 20 tys. (II) i 10 tys. (III),	

Wyróżnienia otrzymały następujące jednostki i projekty:

Urząd Miasta w Mosinie	<i>Mosina 700 lat – pobudzenie tożsamości regionalnej w społeczeństwie lokalnym poprzez prezentację wielowiekowej tradycji. Wydawnictwo z okazji 700- lecia miasta jako wkład w dziedzictwo kulturowe Gminy</i>
Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Przygodzicach	<i>Rola edukacji proekologicznej w promowaniu obszarów wiejskich. Powiatowe forum ekologiczne</i>
Publiczne Gimnazjum w Boguszycach	<i>Kultura i ekologia gminy Wierzbinek oczami gimnazjalistów</i>
Szkoła Podstawowa w Dziadowicach	<i>„Świat w starym stylu " oraz „Pamiętajcie o zagrodach"</i>
Szkoła Podstawowa w Górznej	<i>Drugie Powiatowe forum ekologiczne. Barwy przyrody</i>
Gimnazjum im. Jana Pawła II	<i>Kształtowanie postaw proekologicznych i prokulturowych wśród młodzieży gimnazjalnej</i>
Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Wyrzysku	<i>I Międzynarodowy Festiwal Piosenki Włoskiej</i>
Urząd Miasta Borek Wlkp.	<i>Program edukacji ekologicznej „Czysta gmina"</i>
Urząd Gminy Gizałki	<i>Nasz sposób na śmieci w rowach przydrożnych i lasach</i>
Urząd Miasta i Gminy Żerków	<i>Ochrona walorów przyrodniczych i estetycznych Żerkowsko-Czeszewskiego Parku Krajobrazowego</i>
Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Komornikach	<i>Piękna wieś, ukwiecone ogrody</i>
Urząd Miasta Miejska Górka	<i>Miejskogóreckie rady na odpady</i>
Urząd Miejski Wągrowiec	<i>Zagospodarowanie odpadów komunalnych na terenach wiejskich</i>
Urząd Gminy Duszniki	<i>Akcje proekologiczne i prokulturowe na terenie gminy Duszniki</i>

Miejskiej Pracowni Urbanistycznej Urzędu Miasta Poznania przyznano wyróżnienie specjalne za projekt „*Poznański Obszar Metropolitalny - pasma aktywizacji turystycznej*”.

W czwartej edycji konkursu w 2003 r. nagrodami uhonorowano:

Nadleśnictwo Złotów przy współpracy ze
Stowarzyszeniem Przyjazna Edukacja i
Polskim Klubem Ekologicznym

Krajeński Ośrodek Kultury
Liga Ochrony Przyrody Oddział w Krzyżu
Gimnazjum im. płk. Kazimierza Zenktelea w Buku
Urząd Gminy Baranów
Nowotomyski Ośrodek Kultury

Szkoła Podstawowa w Górznej

Gimnazjum w Kawęczynie
Nowotomyski Ośrodek Kultury
Rada sołecka wsi Boduszewo

Urząd Miejski Wyrzysk

I miejsce

*Park Zwierzyniec – dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze**

II miejsce

*Festiwal Piosenki Czerwonokrzyskiej -Krajenka 2003**
*Powiatowe Centrum Informacji Przyrodniczej**

Szkoła i gmina bez śmieci
Ogólnoszkolny przegląd teatralny
Turniej wsi

III miejsce

*III Edycja Forum Ekologicznego pod hasłem „Zapachy przyrody”**

*Herbowy ptak**

Turniej wsi

I Powiatowa Wystawa Folkloru i Produktów „Targ wiejski - 2003”

Leśna dydaktyczna ścieżka rowerowa „Dębowa Góra”

* Nagrody ufundowane przez WFOŚiGW w wysokości 30 tys. (I), 25 tys. i 10 tys. (III) zł; pozostałe przez terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych woj. wielkopolskiego w wysokości 20 tys. (II) i 10 tys. (III) zł..

Wyróżnienia oraz nagrody rzeczowe przyznano następującym jednostkom i projektom:

Gimnazjum w Broniszewicach (gmina Czermin)
SP im. Mikołaja Kopernika w Dobrzycy
Uczniowski Klub Sportowy „Tobruk” w Gizakach
Urząd Gminy Dopiewo
Urząd Gminy Duszniki

Urząd Gminy Gizaki
Urząd Miejski Borek Wlkp.

Urząd Miejski Śrem

Myślimy globalnie - działamy lokalnie
Park i las zielonymi płucami Dobrzycy - Dni Ziemi 2003
Moja gmina czysta i zdrowa.
Gminny kiermasz proekologiczny
Rozwój i propaganda kultury na wsi, działania ekologiczne z uwzględnieniem edukacji ekologicznej
Europejskie Spotkania Ekologiczne
Wprowadzenie modelowej sieci zadrzewień dla ograniczenia zanieczyszczeń obszarowych wód powierzchniowych i gruntowych, przeciwdziałania erozji gleb oraz zwiększeniu zasobów biologicznych krajobrazu rolniczego
Konkurs „Puszkobranie”

Urzędowi Gminy Kaczory przyznano wyróżnienie specjalne i nagrodę rzeczową za projekt „*Skanalizowanie całej gminy*”.

W piątej edycji konkursu w 2004 r. nagrody pieniężne uzyskały następujące projekty:

I miejsce

*Na pomoc kasztanowcom**

II miejsce

*Rekonstrukcja i odbudowa Wiatraka Józef**

*XV Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny Bukowińskie**
Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji
Regionalne spotkania ekologiczne – VI Ogólnopolski Rajd Ekologiczno-Przyrodniczy po Ziemi Kaliskiej - Przespolew 2004

Powołanie Krzywińskiej Kolei Drezynowej

Kulturowo-przyrodnicze ścieżki po gminie Chocz

III miejsce

*Lepszy człowiek - lepszy świat - czyli zacznij od siebie**

Gimnazjum im. płk. Kazimierza Zenktelea w Buku

Izba Regionalna Muzeum Rolnictwa i Młynarstwa
Wiatrak w Rydzynie
Piłski Dom Kultury w Pile
Urząd Gminy w Godzieszach Wielkich
Urząd Gminy w Cekowie

Urząd Miasta i Gminy w Krzywiniu
Urząd Gminy w Chocz

Liceum Ogólnokształcące im. Powstańców Wlkp. w Środzie Wlkp.
Akademia Rolnicza im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu, Leśny Zakład Doświadczalny
Siemianice w Łęce Opatowskiej
Starostwo Powiatowe w Kole

Zespół obiektów edukacji leśnej i ekologicznej przy LZD
*Siemianice źródłem poznania bogactwa przyrody i historii naszego terenu**
*V Powiatowa Olimpiada Ekologiczna**

Urząd Gminy oraz Gminny Ośrodek Kultury w Opatówku
Towarzystwo Miłośników Ziemi Kępińskiej w Kępnie
Szkoła Podstawowa w Kuźnicy Grabowskiej

Szkoła Podstawowa nr 3 im. M. Kopernika w Trzciance
Urząd Miasta i Gminy w Murowanej Goślinie
Centrum Inicjatyw Lokalnych „TILIA” w Lipce
oraz Klub Strzelecki Ligi Obrony Kraju przy Nadleśnictwie Lipka
Powiatowa i Miejska Biblioteka im. Pantaleona Szumana w Pile
Urząd Gminy w Bralinie

Urząd Gminy w Starym Mieście

Urząd Gminy w Miedzichowie
Urząd Gminy i Rada Sołecka w Rzgowie

* Nagrody ufundowane przez WFOŚiGW w wysokości 20 tys. (I), 15 tys. (II) i 10 tys. (III) zł; pozostałe przez terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych woj. wielkopolskiego w wysokości 15 tys. (II) i 10 tys. (III) zł.

Wyróżnienia i nagrody rzeczowe otrzymały następujące jednostki i projekty:

Burmistrz Miasta Wolsztyna

Urząd Gminy w Dusznikach

Urząd Miasta i Gminy w Murowanej Goślinie
Liga Ochrony Przyrody Oddział Krzyż Wlkp.
Fundacja „Gębiczyn” w Gębiczynie
Szkoła Podstawowa w Słupi
Towarzystwo Przyjaciół Rakowa w Rakowie

Urząd Miejski w Ostrowie Wlkp.
Szkoła Podstawowa w Broniszewicach
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Centrum Kształcenia Ustawicznego w Przygodzicach

Biblioteka Publiczna Gminy i Miasta w Zdunach

Międzygminny Festiwal Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej*

Konkurs historyczny Dzieje Ziemi Kępińskiej*

*Przeszłość naszych przodków – przyszłością naszych pokoleń.
Ratujemy dworek i chronimy starodrzewie znajdujące się w parku dworskim w Kuźnicy Grabowskiej**
*Program edukacji proekologicznej „Mój zielony świat”***

*Jarmark św. Jakuba czyli powrót pradziadka Bolesława**
*Spółeczne zaangażowanie mieszkańców gminy Lipka w działania kulturalne oraz proekologiczne**

*Przystanek Piła i okolice**

Ogrzewanie obiektu Szkoły Podstawowej w Bralinie odnawialnymi źródłami ciepła oraz edukacja pro-ekologiczna prowadzona przez SP w Bralinie
Konserwacja polichromii autorstwa A. Przewalskiego – Prezbiterium

Aktywizacja lokalnych społeczności gminy Miedzichowo
Rekultywacja stawów i urządzenie terenów rekreacyjnych w Rzgowie

Konkursy „Piękna wieś” oraz „Estetyczne zagospodarowanie zagrody wiejskiej”
Rozwój i propaganda ekologii na wsi oraz działania ekologiczne w szkołach i przedszkolach
Musica Sacra - Musica Profana
Zanim podpalisz, pomyśl ...
Wieś w Europie - Europa we wsi
Słupski karp
Izba Pamięci wsi Raków jako ponadregionalny pomost łączący tradycje i współczesność
I Forum Przyrodnicze Południowej Wielkopolski
My i przyroda. Śladami obiektów przyrody okolicy
Edukacja ekologiczna i regionalna. Działania ekologiczne w sąsiedztwie Parku Krajobrazowego Pradolina Baryczy prowadzone przez ZSPCKU w Przygodzicach w zakresie ekologii, ochrony gruntów i zieleni oraz edukacji ekologicznej
Biblioteczne wydarzenia kulturalne scalają pokolenia, umacniają więzi z Wielkopolską, zbliżają rodzinę

W szóstej edycji konkursu w 2005 r. nagrody pieniężne otrzymały następujące jednostki i projekty:

Szkoła Podstawowa w Biskupicach
Urząd Miasta Złotów

Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Borzęcicach

I miejsce

*Zielona Dolina**
XI edycja Euro Eco Meetingu Złotów 2005

II miejsce

*Park podworski i pałac dla nas i przyszłych pokoleń**

Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego w Trzciance	<i>Kultywowanie tradycji regionalnych Ziemi Wielkopolskiej*</i>
Piński Dom Kultury Urząd Miasta i Gminy Krzywiń Gminny Ośrodek Kultury w Kaczorach	<i>6 Festiwal Teatrów Rodzinnych - Pasja rodzinna* Gmina z charakterem X Turniej Wsi Gminy Kaczory</i>
III miejsce	
Uczniowski Klub Sportowy „Zjednoczeni” przy Zespole Szkół Nr 1 w Ostrzeszowie	<i>Chlebowy stół*</i>
Starostwo Powiatowe w Kole Gminny Ośrodek Kultury w Wągrowcu z siedzibą w Łeknie	<i>Zielona Szkoła* Powrót do korzeni*</i>
Starostwo Powiatu Czarnkowsko-Trzcianieckiego w Czarnkowie	<i>Centrum Edukacji Przyrodniczej w Goraju*</i>
Starostwo Powiatowe w Pleszewie	<i>Rekonstrukcja i ochrona pasów śródpolnych – wiatrochronnych w Fabianowie*</i>
Szkoła Podstawowa w Kramsku	<i>Tu żyję, tu mieszkam. Dziedzictwo kulturowe w regionie*</i>
SP im. por. M. Kalinowskiego w Witaszyczach Gimnazjum w Opatówku	<i>Zielona Szkoła* Jestem odpowiedzialny za stan środowiska najbliższej okolicy O ludziach z kamiennych tablic</i>
Zespół Szkół Nr 2 im. T. Kościuszki w Godzieszach Wielkich	<i>Kultywowanie tradycji wsi polskiej w twórczości III Największy w Wielkopolsce Jarmark</i>
Gminny Ośrodek Kultury w Brudzewie Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Murowanej Goślinie	<i>Działajmy razem</i>
Zespół Szkół im. M. Skłodowskiej-Curie w Kawęczynie	<i>Działania proekologiczne młodzieży szkolnej na rzecz otoczenia szkoły Młodzież edukuje dorosłych Kwiaty za śmieci</i>
Szkoła Podstawowa w Wieleniu	
Urząd Gminy w Grzegorzowie	
Urząd Gminy Gizałki	
*Nagrody ufundowane przez WFOŚiGW i terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych woj. wielkopolskiego. Wysokość nagród ufundowanych przez oba Funduszy wynosiła: 30 tys. (I), 20 tys. (II) i 10 tys. (III) zł.	

Wyróżnienia i nagrody rzeczowe przyznano następującym jednostkom i projektom:

Starostwo Powiatowe w Kole	<i>V Powiatowy Przegląd Dorobku Artystycznego Szkół Ponadgimnazjalnych z terenu powiatu kolskiego Ptasie wakacje</i>
Stowarzyszenie Klub Abstynentów „Dom” w Krzywiniu	<i>Tradycja w narodzie rzecz święta - od kolybki, do ożynku, po grobowom deskę EKO – Raban w Jabłonninie</i>
Zespół Folklorystyczny „Zaprosnianki” w Rencie	
Zespół Szkolno-Przedszkolny im. M. Rożka w Jabłonninie	<i>Śladami natury i historii</i>
Stowarzyszenie Ekologiczne „Luboń dla środowiska” w Luboniu	<i>Ośrodek Edukacji Leśnej Festyn Farmerski Ziemia wspólny skarb - z nami o nią dbaj</i>
Nadleśnictwo Durowo w Wągrowcu	
Starostwo Powiatowe w Obornikach	
Urząd Miejski w Gnieźnie	
W pracy wykorzystano materiały Departamentu Środowiska Wielkopolskiego Urzędu Marszałkowskiego w Poznaniu	

IV. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA KONKURSU

W poszczególnych edycjach konkursu brały udział głównie jednostki samorządowe (urzędy gmin i miast, starostwa powiatowe) oraz podległe im zakłady i instytucje kulturalno-oświatowe, w tym szkoły (podstawowe i gimnazjalne, średnie techniczne

i licealne) i domy kultury, a także różne organizacje społeczne i przyrodnicze, związki międzygminne, podmioty gospodarcze, kluby sportowe, leśnictwa i parafie. Szczególnie znaczący wzrost liczby jednostek biorących udział w konkursie nastąpił w V i VI edycji:

Jednostki	I 2000	II 2001	III 2002	IV 2003	V 2004	VI 2005
samorządy gminne	7	16	17	9	15	15
samorządy miejsko-gminne	5	-	6	1	4	6
samorządy miejskie	1	-	1	6	4	6
samorządy powiatowe	-	2	2	-	4	6
szkoły podstawowe i gimnazjalne	1	4	5	5	11	18
średnie szkoły techniczne i licealne	1	3	3	2	3	6
uczelnie wyższe	-	-	1	-	1	-
jednostki podległe samorządom*	6	5	3	7	10	13
jednostki gospodarcze (rolnicze)	1	-	-	-	-	-
inne organizacje społeczne**	-	-	-	2	7	9
Razem liczba jednostek:	22	30	38	32	59	79

*instytucje kulturalne, sołectwa

** towarzystwa, kluby, stowarzyszenia, związki międzygminne, instytucje społeczne

W poszczególnych edycjach zauważono wzrost zainteresowania konkursem ze strony szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Rosnące zaangażowanie związane jest z wprowadzaniem działań mających na celu edukację dzieci i młodzieży w zakresie ochrony środowiska. Uczniowie zdobywając wiedzę nt zachowań i działań proekologicznych, przenoszą ją w życie codzienne wywierając tym samym pozytywny wpływ na całą społeczność. Szkoły aktywnie zaczynają uczestniczyć w działaniach praktycznych, mających na celu poprawę warunków życia mieszkańców danej miejscowości i nie ograniczają swoich projektów jedynie do przekazywania wiedzy teoretycznej.

W kolejnych edycjach na wysokim poziomie utrzymuje się udział gmin oraz wzrosła liczba zgłoszeń samorządów powiatowych, miejskich, miejsko-gminnych oraz jednostkom podległym tym samorządom. W 2005 r. udział w konkursie wzięły udział także trzy parafie (rzymsko-katolickie i ewangelicka reformowana), ściśle współpracujące z samorządem gminnym.

Niektóre z jednostek brały udział w konkursie kilkakrotnie. Szczególną aktywność w tym zakresie wykazał Urząd Gminy Gizalki, uzyskując w różnych edycjach konkursu za swoje projekty różne nagrody. W I edycji wyróżnienie otrzymał projekt „*Edukacja ekologiczna szansą dla środowiska i rozwoju gminy Gizalki*”. W III edycji dwie nagrody pieniężne przyznano za projekt „*Dni Europy Zjednoczonej – festyn Nocy Świętojańskiej*” oraz za projekt „*Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Białobłotach szkoły przyjazne uczniom, środowisku kulturowemu i przyrodniczemu*”. W tej samej edycji projekt „*Nasz sposób na śmieci w rowach przydrożnych i lasach*” otrzymał wyróżnienie. W IV edycji wyróżnienie uzyskał projekt „*Europejskie spotkania ekologiczne*”, w V edycji uzyskano podziękowanie za projekt „*Centrum Edukacji Ekologicznej we Wronowie*”, natomiast w VI edycji nagrodę pieniężną uzyskał projekt „*Kwiaty ze śmieci*”. W tej samej edycji przyznano podziękowanie za udział w konkursie Gminnemu Centrum Kultury w Gizalkach za projekty „*Święto Pieczonego Ziemiaka*” i „*Od ziarenka do bochenka*”.

Brak jest natomiast zainteresowania konkursem ze strony szkolnictwa wyższego. Jak dotąd zgłoszony został tylko jeden projekt przygotowany w 2004 r. (V edycja) przez Leśny Zakład Doświadczalny Siemianice należący do Akademii Rolniczej w Poznaniu. Wiele uczelni nie uczestniczy w realizacji zadań związanych z edukacją ekologiczną w regionie z powodu preferowania działalności na rzecz sprawozdawczości dla jednostek administrujących dydaktyką i nauką w szkołach wyższych. Zamiast projektów wdrażanych do praktyki mamy do

czynienia z opracowaniami wykonywanymi głównie dla parametrycznej oceny jednostek, które poza tą ocenę nie wychodzą, bowiem są w gospodarce rynkowej najczęściej zupełnie nieznane. Zagadnień edukacji ekologicznej oraz rozwoju zrównoważonego nie uwzględniają także obowiązujące programy nauczania. Uczelnie nie realizują w tym zakresie w pełni zaleceń dotyczących konieczności rozwoju edukacji ekologicznej i badań naukowych określonych m.in. przez Prawo ochrony środowiska [14]³ i ustawę o ochronie przyrody [15]⁴.

Edukacja ekologiczna w szkołach wyższych powinna polegać m.in. na kształceniu mającym na celu wprowadzenie w problematykę środowiskową przyszłych absolwentów wszystkich szkół wyższych oraz prowadzeniu nieformalnej edukacji ekologicznej przez organizowanie otwartych uniwersytetów i wykładów [8]. Uczelnie powinny wydawać oraz promować podręczniki i skrypty traktujące szeroko o problematyce ochrony środowiska i zasobów przyrody z eksponowaniem rozwoju zrównoważonego postrzeganego w kategoriach społecznych, ekonomicznych i kulturowych. Chociaż na polskim rynku wydawniczym pojawia się znaczna liczba tytułów dotyczących podstaw ochrony środowiska i zasobów przyrody, to jednak są to głównie wydawnictwa niskonakładowe, zazwyczaj bardzo specjalistyczne i przeciętnemu odbiorcy całkowicie nieznane, względnie często nieudolnie tłumaczone wydawnictwa obce. Niekwestionowanym obowiązkiem uczelni, a także innych instytucji naukowych powinna być popularyzacja wiedzy o środowisku przyrodniczym. W wielu uczelniach naszego kraju popularyzacja nauki uznawana jest jednak nadal za działalność gorszego rodzaju i nie jest popierana przez władze akademickie. Z drugiej strony, jakość wydawnictw, programów telewizyjnych i radiowych budzi wiele zastrzeżeń, co wynika z tworzenia ich przez niespecjalistów, lub bezkrytycznego powielania obcych wzorców [2,8].

V. KONKURS JAKO FORMA EDUKACJI EKOLOGICZNEJ W REALIZACJI ZADAŃ STRATEGICZNYCH WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Integracja z Unią Europejską wyznaczyła zupełnie nowe ramy dla rozwoju Wielkopolski. Pole do przyszłych działań wyznaczyła „Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego” z 2000 r. [1,11,12] oraz nowa „Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku” [10]. Należy do nich m.in. ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego i jego zasobów, ochrona środowiska kulturowego oraz tożsamości narodowej i regionalnej. Realizacja wszystkich działań określonych w strategii umożliwi m.in. zwiększenie potencjału społeczeństwa poprzez podniesienie poziomu aktywności mieszkańców oraz integrację i wzmocnienie własnej tożsamości kulturowej. Szczególną rolę ma w tym, zakresie do spełnienia edukacja będąca integralną częścią celu

³ Edukacji ekologicznej dotyczy „Dział VIII: Edukacja ekologiczna, badania w zakresie ochrony środowiska oraz reklama (art. 77-80)” Prawa ochrony środowiska [14]. Zgodnie z przepisem art. 77 ust. 1 problematykę ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju uwzględnia się w podstawach programowych kształcenia ogólnego dla wszystkich typów szkół. Przepis art. 79 określa, że „organy administracji, instytucje koordynujące oraz kierujące działalnością naukową i naukowo-badawczą, a także szkoły wyższe, placówki naukowe i naukowo-badawcze, obejmujące swym zakresem działania dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe wiążące się z ochroną środowiska, są obowiązane uwzględniać w ustalonych programach oraz w swej działalności badania dotyczące zagadnień ochrony środowiska i badania te rozwijać.” Wymienione przepisy mają charakter ogólnych zaleceń i nie przewidują żadnych sankcji i środków przymusu związanych z niewypełnianiem zawartych w nich obowiązków.

⁴ Zgodnie z przepisem art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody [15] celem ochrony przyrody jest m.in. kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody.

generalnego strategii: poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkującej wzrostem poziomu życia mieszkańców. W realizacji celów operacyjnych strategii dużo uwagi przypisuje się także rozwojowi edukacji ekologicznej. Dotyczy to zwłaszcza następujących celów [10]:

1. Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku	1.1. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi
	1.2. Wzrost znaczenia i zachowanie dziedzictwa kulturowego
2. Zwiększenie efektywności wykorzystania potencjałów rozwojowych województwa	2.1. Wzmocnienie gospodarstw rolnych oraz gospodarki żywnościowej
	2.2. Zwiększenie udziału usług turystyczno-rekreacyjnych w gospodarce regionu
3. Wzrost kompetencji mieszkańców i promocja zatrudnienia	3.1. Poprawa jakości oraz wzrost różnorodności kształcenia
4. Wzrost spójności i bezpieczeństwa społecznego	4.1. Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego

Konkurs jako forma edukacji wpisuje się także w zadania określone w „Programie ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2002-2010” [6]. W tym ostatnim dokumencie edukacja ekologiczna i komunikacja ze społeczeństwem uznane są za jedno z najważniejszych zagadnień umożliwiających wdrożenie nowoczesnego programu ochrony środowiska w regionie. Główne działania w tym zakresie, realizowane przez zarząd województwa, wojewodę, inspekcję ochrony środowiska, zarządy miast i gmin oraz organizacje pozarządowe, to rozwój różnorodnych form edukacji, szersze włączenie organizacji pozarządowych w proces edukacji ekologicznej o komunikację ze społeczeństwem, większe wykorzystanie prasy, telewizji internetu w celu informowania społeczeństwa o podejmowanych i planowanych działaniach z zakresu ochrony środowiska oraz rozwój działalności wydawniczej (ulotki, broszury informacyjne).

VI. PODSUMOWANIE

Konkurs na temat działań w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszarów wiejskich w Wielkopolsce wyzwała nowe inicjatywy gmin, wspierając tym samym działania samorządu wojewódzkiego na rzecz przyspieszonego rozwoju obszarów wiejskich. Projekty związane ściśle z „małymi ojczyznami” przyczyniają się do podnoszenia wiedzy przyrodniczej i humanistycznej nie tylko młodzieży szkolnej, ale całych środowisk lokalnych. Wyzwolone inicjatywy obejmujące całe społeczności lokalne motywują je do wspólnego działania na rzecz realizacji rozwoju obszarów wiejskich wpisującego się w realizację strategii rozwoju województwa. Duże znaczenie w realizacji tych działań mają samorządy i pozarządowe organizacje społeczne. Chociaż mają one zróżnicowany zakres i formy działania, a także różnorodne powiązania ze sferą polityki, ekonomii i kultury, to jednak spełniają ważną rolę w:

- a) kształtowaniu świadomości ekologicznej osób zaangażowanych w działania społeczne;
- b) przybliżaniu społeczeństwu istoty i znaczenia problemów ekologicznych;
- c) oddziaływaniu na osoby i instytucje odpowiedzialne za podejmowanie decyzji dotyczących zarządzania środowiskiem;
- d) propagowaniu humanistycznego i kulturowego wzorca ochrony środowiska.

Widoczny jest wyraźny związek tej działalności także z gospodarką turystyczną i wypoczynkiem, które nie tylko wpływają na rozwój psychofizyczny człowieka, ale także

w dużym stopniu decydują o jego stosunku do środowiska przyrodniczego i kulturowego. Ponieważ niewłaściwie organizowana masowa turystyka i wypoczynek negatywnie oddziałuje na środowisko, dlatego konieczne jest objęcie edukacją ekologiczną zarówno organizatorów turystyki i wypoczynku, jak i osób korzystających z tych usług.

Konieczne jest obecnie zwiększenie kulturotwórczej funkcji edukacji ekologicznej z udziałem różnych środowisk i instytucji kultury oraz jej wykorzystanie do przeciwdziałania nasilającym się zjawiskom patologii. Edukacja ekologiczna powinna być instrumentem kształtowania uniwersalnych wartości humanistycznych, jak solidarność, tolerancja, prawa człowieka, szacunek dla wartości wyższych, rozwijanie w ludziach otwartości i szacunku do innych ludzi oraz zdolności do zachowań prospołecznych wynikających z poczucia wspólnoty i więzi międzyludzkich.

VII. LITERATURA

1. Błochowiak A., Borówka M., Kasprzak K.: Synteza Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Zarząd Województwa Wielkopolskiego. Poznań, luty 2001.
2. Kasprzak K.: Edukacja ekologiczna w realizacji zasad trwałego i zrównoważonego rozwoju. Zesz. Nauk. Pol.-Wsch. Oddziału PTiE z siedzibą w Rzeszowie i PTG Oddział w Rzeszowie. 6. s. 7-13. 2005.
3. II Polityka Ekologiczna Państwa. Rada Ministrów. Warszawa. 2000.
4. Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010. Rada Ministrów. Warszawa. 2002.
5. Polska 2025. Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju. Rada Ministrów. Warszawa. 2000.
6. Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2002-2010. Sejmik Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu. ARCADIS EKOKONREM Sp. z o.o.. Wrocław. 2002.
7. Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010. Rada Ministrów. Warszawa. 2002.
8. Przez edukację do zrównoważonego rozwoju. Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej. Ministerstwo Środowiska. Warszawa. 2001.
9. Regulamin Konkursu „Działania proekologiczne i prokulturowe w ramach strategii rozwoju obszarów wiejskich”. Załącznik do uchwały nr 953/2004 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 20 lutego 2004 r.
10. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. Poznań. 2005.
11. Wojtasiewicz L. (red.): Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. Synteza. Poznań, maj 2000.
12. Uchwała Nr XXVI/386/2000 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 10 lipca 2000 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego.
13. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266, tekst jednolity z późn. zm.
14. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska. Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.
15. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Dz. U. Nr 912, poz. 880, z późn. zm.

A CONTEST CONCERNING ACTIVITIES AIMED AT PROTECTING NATURAL AND CULTURAL LEGACY OF THE RURAL AREAS OF WIELKOPOLSKA

Summary

The work presents the rules of organization and the results of a contest concerning proecological and procultural activities within the development strategies of the rural areas of Wielkopolska. The purpose of the contest is searching for local initiatives, stimulating and promoting their activities which could be spread and used in various communities. The contest is aimed at cities, parishes, administrative districts with their subordinate institutions and economic units. It is to support initiatives and social activities as a factor assisting socio-economic and cultural assignments that are carried into effect mainly by self-governments. It was indicated that the contest presents the level of involvement of the society in solving local educational, organizational and investment problems as far as environment protection is concerned.

The contest concerning activities aimed at protecting national and cultural legacy of the rural areas of Wielkopolska proves to be more and more stimulating every year for new initiatives in the parishes and contributes to supporting the activities of the provincial self-governments for the purpose of an advanced development of the rural areas. The projects strictly linked with „little homelands” contribute to developing knowledge connected with natural and humanistic issues not only in the case of the school children but whole local communities as well. Free initiatives involving local inhabitants motivate them to common actions for the purpose of the rural areas development which, in turn, contributes to the growth of the province and the programme of the environmental protection.

Key words: sustainable development, ecological education, natural and cultural legacy, rural areas